

Nr 131.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1936/1937 har Kungl. Maj:t bland utgifter för kapitalökning, bilaga 3, under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond», punkt 2, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag av 2,848,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 7 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 68, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

I) besluta, att vid Ulleråkers sjukhus vid Uppsala skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1,524,000 kronor;

II) besluta, att vid Restads sjukhus vid Vänersborg skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras renoveringsarbeten för en beräknad kostnad av högst 339,200 kronor;

III) besluta, att vid sistnämnda sjukhus skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras arbeten för utvidgning av vattenverket m. m. för en beräknad kostnad av högst 110,000 kronor;

IV) besluta, att vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras vissa vattenledningsarbeten för en beräknad kostnad av högst 126,000 kronor;

V) besluta, att vid sistnämnda sjukhus skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras vissa avloppsledningsarbeten för en beräknad kostnad av högst 393,000 kronor samt

VI) bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond» till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,843,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 88, inom första kammaren av herrar *C. A. Carlsson* och *G. Karlsson* och den andra, nr 315, inom andra kammaren av

herr *E. Åqvist* m. fl., vari hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande möjligheten av att till Västra Marks sjukhus förlägga en paviljong med 150 vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön.

I fråga om de skäl, motionärerna anført till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 88.

Utskottet lämnar till en början en sammanfattande redogörelse för Kungl. Maj:ts förslag i samtliga förevarande frågor för att därefter i ett sammanhang angiva sin ställning till desamma.

Inledning.

I propositionen nr 165 till 1928 års riksdag framlades en plan för anskaffande av nya platser för den statliga sinnessjukvården, enligt vilken plan den rådande bristen på vårdplatser å de statliga sinnessjukanstalterna skulle fyllas medelst genomförande av ett i planen ingående byggnadsprogram. Enligt detta program skulle genom uppförande av nya sinnessjukhus samt vissa omändrings- och utvidgningsarbeten vid äldre hospital antalet vårdplatser ökas med omkring 4,800 för sinnessjuka och omkring 1,000 för sinnesslöa. Byggnadsarbetena skulle utföras under en tid av tio år och medföra en totalkostnad av i runt tal 39,500,000 kronor.

Den sålunda framlagda planen blev i sina huvuddrag godkänd av riksdagen (skrivelse nr 287).

I propositionen nr 150 till 1930 års riksdag föreslogos vissa ändringar i planen. Ändringarna, som närmare framgingo av en vid propositionen fogad översikt över beräknade kostnader för nyanskaffning av hospitalsplatser m. m. under budgetåren 1928/1929—1937/1938, inneburo framförallt en ökning av antalet vårdplatser för sinnesslöa till omkring 1,900 samt en höjning av totala kostnaderna till i runt tal 48,200,000 kronor.

Mot de föreslagna ändringarna i 1928 års plan gjorde riksdagen icke någon erinran. Ej heller föranledde den vid propositionen fogade översikten annan anmärkning än den, som följde av riksdagens beslut, att den i översikten upptagna sinnesslöanstalten i Lund skulle påbörjas tidigare än i propositionen avsetts (skrivelse nr 361).

Alltsedan budgetåret 1928/1929 har riksdagen för fullföljande i huvudsak av omförmälda plan årligen beviljat betydande anslag. De anslagsbelopp, som sålunda anvisats, framgå av följande tablå.

	Kronor		Kronor
1928/1929.....	3,500,000	1932/1933.....	6,250,000
1929/1930.....	4,100,000	1933/1934.....	7,187,800
1930/1931.....	4,700,000	1934/1935.....	2,905,500
1931/1932.....	6,400,000	1935/1936.....	3,302,250

De för budgetåren 1928/1929—1932/1933 anvisade beloppen hava beviljats under femte huvudtiteln såsom reservationsanslag till hospitalsbyggnader.

Av de för budgetåren 1933/1934—1935/1936 anvisade beloppen hava respektive 6,592,800, 2,660,500 och 3,223,250 kronor beviljats såsom reservationsanslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, medan 595,000, 245,000 och 79,000 kronor anvisats såsom reservationsanslag till inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. De förstnämnda anslagen hava uppförts bland utgifter för kapitalökning, från och med innevarande budgetår under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond», och de senare under femte huvudtiteln.

S:t Olofs sjukhus i Visby.

Frågan har senast behandlats i propositionen nr 163/1935 s. 5—6, statsutskottets utlåtande nr 123/1935 s. 25 och riksdagens skrivelse nr 259/1935.

Den 17 juni 1932 föreskrev Kungl. Maj:t, att ett för 216 vårdplatser avsett nytt sinnessjukhus skulle uppföras i Visby.

Den 24 februari 1933 uppdrog därefter Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med ett av medicinalstyrelsen med skrivelse den 3 februari 1933 överlämnat förslag uppföra sjukhuset för en kostnad av högst 2,380,000 kronor.

För uppförande av sjukhuset har Kungl. Maj:t ställt till byggnadsstyrelsens förfogande sammanlagt högst 1,950,000 kronor.

Då byggnadsarbetena beräknas bli avslutade under nästa budgetår, skulle alltså återstå att för detta budgetår anvisa (2,380,000 — 1,950,000) 430,000 kronor.

Emellertid beräknas härutöver bli erforderligt dels 15,000 kronor för sjukhusets förseende med gas, dels ock 8,000 kronor för anordnande av ett avhärdningsfilter för vattenverket. Å andra sidan beräknas genom avtal med Visby stads elektricitetsverk besparingar uppstå å den elektriska anläggningen vid sjukhuset till ett belopp av 42,000 kronor. I enlighet härmed hemställles för nästa budgetår om anvisande av (430,000 + 23,000 — 42,000) 411,000 kronor. Om dessa medel därtill förslå och riksdagen intet har att däremot erinra, har Kungl. Maj:t för avsikt att — utöver det fastställda byggnadsprogrammet — medge uppförande av ett växthus vid sjukhuset.

Renoveringsarbeten vid S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö.

Frågan har senast behandlats i propositionen nr 163/1935 s. 8—19, statsutskottets utlåtande nr 123/1935 s. 22 och riksdagens skrivelse nr 259/1935.

Den 25 januari 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa ombyggnad av den s. k. Lilla Byggnaden vid S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö, vilken ombyggnad ingick i ett sedermera av departementschefen i propositionen nr 163 till 1935 års riksdag förordad förslag till renoveringsarbeten vid sjukhuset. Den 20 juni 1935 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda förslag utföra jämväl övriga däri ingående renoveringsarbeten, under iakttagande av att nämnda ombyggnad jämte övriga arbeten finge draga en kostnad av

högst 1,077,000 kronor. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att det vid utförande av arbetena skulle åligga byggnadsstyrelsen att, i samråd med medicinalstyrelsen, planlägga och bedriva arbetena på sådant sätt att — i den mån så kunde ske utan ökning av kostnaderna — värden och driften vid sjukhuset under arbetstiden så litet som möjligt försvårades.

För utförande av renoveringsarbetena har Kungl. Maj:t ställt till byggnadsstyrelsens förfogande sammanlagt högst 450,000 kronor.

För arbetenas slutförande återstår alltså att anvisa 627,000 kronor. Härav hemställas om 450,000 kronor för nästa budgetår.

Paviljong för sinnesslöa kvinnor vid Vipeholms sjukhus i Lund m. m.

Frågan har behandlats i propositionen nr 163/1935 s. 19—30, statsutskottets utlåtande nr 123/1935 s. 22—23 och riksdagens skrivelse nr 259/1935.

Den 20 juni 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med ett av departementschefen i propositionen nr 163 till 1935 års riksdag förordat förslag vid Vipeholms sjukhus i Lund uppföra en paviljong, avsedd för vård av 150 svårskötta obildbara sinnesslöa kvinnor, samt ett bostadshus för personal för en beräknad kostnad av tillhoppa högst 770,000 kronor.

Samtidigt ställde Kungl. Maj:t för påbörjande av arbetena till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 500,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas hela det återstående beloppet (770,000 — 500,000) 270,000 kronor bliva erforderligt.

Bostadshus för personal vid Salberga sjukhus i Sala.

Frågan har behandlats i propositionen nr 163/1935 s. 30—36, statsutskottets utlåtande nr 123/1935 s. 23—24 och riksdagens skrivelse nr 259/1935.

Den 20 juni 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med ett av departementschefen i propositionen nr 163 till 1935 års riksdag förordat förslag vid Salberga sjukhus i Sala uppföra fyra bostadshus för personal för en beräknad kostnad av tillhoppa högst 207,000 kronor.

Samtidigt ställde Kungl. Maj:t för arbetenas påbörjande till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 110,000 kronor.

För nästa budgetår förväntas hela återstående beloppet (207,000 — 110,000) 97,000 kronor komma att åtgå.

Anslutning av avloppsledning för S:t Lars sjukhus till Lunds stads avloppsledning och reningsverk.

Frågan har behandlats i propositionen nr 163/1935 s. 36—39, statsutskottets utlåtande nr 123/1935 s. 24 och riksdagens skrivelse nr 259/1935.

Den 20 juni 1935 godkände Kungl. Maj:t ett i propositionen nr 163 till 1935 års riksdag framlagt avtal, vilket den 17 december 1934 och den 4 januari 1935 under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande avslutats mellan

medicinalstyrelsen och Lunds stads drätselkammare å stadens vägnar, angående anslutning för S:t Lars sjukhus i Lund till stadens avloppsledning, under villkor bland andra att till staden erlades en anslutningsavgift av 60,000 kronor.

Samtidigt uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i nämnda proposition förordat förslag vid sjukhuset anordna en för anslutningens genomförande erforderlig pumpanläggning jämte tillhörande ledningar för en beräknad kostnad av tillhoppa högst 98,500 kronor samt ställde för arbetets utförande högst nämnda belopp till byggnadsstyrelsens förfogande.

Enligt vad medicinalstyrelsen inhämtat, beräknas pumpanläggnings- och ledningsarbetena komma att färdigställas under budgetåret 1936/1937. På grund därav hemställes om anvisande för nästa budgetår av 60,000 kronor till anslutningsavgiftens erläggande.

Psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Frågan har behandlats i propositionen nr 163/1935 s. 39—60, statsutskottets utlåtande nr 123/1935 s. 24 och riksdagens skrivelse nr 259/1935.

I propositionen nr 163 till 1935 års riksdag framlade *Kungl. Maj:t* förslag om upprättande av en psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Såsom byggnadsplats föreslogs ett av lantförsvaret disponerat område av stadsägorna 690 och 367, vilket är beläget sydost om sjukhusområdet och avskuret från detta genom den del av infartsvägen till staden söderifrån, som kallas Sjukhusvägen. I samband med utredningen angående klinikens upprättande hade förhandlingar förts om anordnande av ny infartsväg till staden söderifrån och Sjukhusvägens införlivande med sjukhusområdet. En dylik omläggning av infartsvägen hade av vederbörande myndigheter i allmänhet ansetts som en förutsättning för klinikens förläggning till det föreslagna området. Förslaget angående kliniken omfattade även särskilda grunder för dess anordnande och upprätthållande såsom avdelning av akademiska sjukhuset. Detta äges av Uppsala universitet, men Uppsala läns landsting är i vissa avseenden ekonomiskt ansvarigt för driftkostnaderna. Grunderna voro delvis av natur att inverka på landstingets ekonomiska intressen. Anläggningskostnaderna för kliniken uppskattades av Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med beräkning av byggnadsstyrelsen, till 1,597,000 kronor. I nämnda belopp ingick en summa av 140,000 kronor för anslutning till akademiska sjukhusets economicentraler.

I skrivelse nr 259 anmälde *riksdagen* sitt beslut. Riksdagen yttrade därvid, att det syntes riksdagen icke vara uteslutet, att kostnaderna för kliniken, med iakttagande av största möjliga sparsamhet, skulle kunna nedbringas jämväl under det av de delegerade beräknade beloppet. Det hade särskilt förefallit riksdagen antagligt, att kostnaden för anslutning till akademiska sjukhusets economicentraler skulle kunna icke obetydligt reduceras. Riksdagen hade sålunda funnit, att ett belopp av 1,450,000 kronor borde vara tillfyllest

för byggnadsarbetenas utförande. Vad vägfrågan anginge, hade riksdagen endast velat framhålla, att nämnda fråga borde före arbetenas påbörjande genom avtal så ordnas, att särskilda kostnader icke åsamkades statsverket. Vad departementschefen i övrigt anfört hade icke givit riksdagen anledning till erinran. Riksdagen hade alltså beslutat, att vid akademiska sjukhuset i Uppsala skulle i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag upprättas en psykiatrisk klinik, förlagd å det för densamma föreslagna området av stadsägorna 690 och 367, dock under förutsättning att sådan omläggning av södra infartsvägen till Uppsala beslutades, att det för kliniken avsedda området ej av nämnda väg skildes från akademiska sjukhusets område, samt Uppsala stad förbunde sig att hava fullbordat vägomläggningen till dess kliniken vore färdig att tagas i bruk. Klinikens anslutning till akademiska sjukhuset och dess upprätthållande såsom avdelning av sjukhuset skulle ske enligt av departementschefen förordade grunder. Byggnader för kliniken och till densamma hörande personalbostäder skulle i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag uppföras för en beräknad kostnad av högst 1,450,000 kronor. För budgetåret 1935/1936 beräknades 100,000 kronor.

Den 5 juli 1935 uppdrog *Kungl. Maj:t* åt byggnadsstyrelsen att — med beaktande av vad i omförmälda proposition och riksdagsskrivelse anförts — *dels* träda i förhandlingar med Uppsala stad angående föranstaltande, utan att särskilda kostnader åsamkades statsverket, av sådan omläggning av södra infartsvägen till staden, att det för kliniken föreslagna området av stadsägorna 690 och 367 ej av nämnda väg skildes från akademiska sjukhusets i Uppsala område, *dels ock* i samråd med Uppsala universitet och medicinalstyrelsen verkställa utredning angående föreliggande möjligheter att nedbringa de i propositionen beräknade anläggningskostnaderna för kliniken till det av riksdagen för ändamålet såsom tillfyllest ansedda beloppet av 1,450,000 kronor.

Kungl. Maj:t anbefallde vidare samma dag länsstyrelsen i Uppsala län att bereda länets landsting tillfälle att vid dess sammanträde år 1935 avgiva yttrande angående de i förutnämnda proposition upptagna grunder för anordnande och upprätthållande av kliniken såsom avdelning av akademiska sjukhuset, vilka äro av natur att beröra landstingets ekonomiska intressen.

Byggnadsstyrelsen har med skrivelse den 28 november 1935 överlämnat verkställd utredning i vägomläggningsfrågan. Över skrivelsen ha bland andra länsstyrelsen och domänintendenten i Uppsala län samt cheferna för Upplands regemente och arméns underofficersskola yttrat sig.

Vidare har byggnadsstyrelsen, efter hörande av medicinalstyrelsen och medicinska fakulteten vid Uppsala universitet, den 23 januari 1936 inkommit med förnyad utredning rörande anläggningskostnaderna för kliniken. Dessa skulle enligt utredningen, oavsett anslutningsavgiften till akademiska sjukhusets ekonomilokaler, ställa sig sålunda:

	Kronor	Kronor
<i>Klinikbyggnaden.</i>		
Byggnadsarbeten	733,000	
Ledningsarbeten	271,900	
Linoleummattor	16,800	1,021,700
<i>Bostadshus för assistentsköterskor, elever och stüderskor.</i>		
Byggnadsarbeten	100,000	
Ledningsarbeten	39,600	
Linoleummattor	3,000	142,600
<i>Bostadshus för översköterskor.</i>		
Byggnadsarbeten	50,000	
Ledningsarbeten	19,600	
Linoleummattor	2,000	71,600
<i>Huvudledningar (för värme, gas, kall- och varmvatten samt avlopp)</i>	8,000	
<i>Schaktning (för utvändiga ledningar)</i>	3,000	11,000
<i>Kulvert (gångbar)</i>		72,000
<i>Rörkulvert till bostadshusen</i>		3,000
<i>Vägar, planering, plantering och stängsel</i>		27,000
<i>Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter</i>		108,100
	Summa kronor	1,457,000

Styrelsen meddelar tillika, under hänvisning till verkställd utredning i ämnet, att kostnaderna för klinikens anslutning till akademiska sjukhusets ekonomilokaler icke rättvisligen kunde nedbringas.

Under återopande av den av byggnadsstyrelsen sålunda verkställda utredningen förklarar byggnadsstyrelsen, att de i propositionen till 1,597,000 kronor upptagna kostnaderna för uppförandet av kliniken icke kunde nedbringas utan att lokalernas storlek och omfattning reducerades, vilket ej vore möjligt med det fixerade patientantalet. Samtidigt tillstyrker byggnadsstyrelsen, att för företaget måtte för nästa budgetår anvisas 600,000 kronor.

Slutligen har *Uppsala läns landsting* den 5 september 1935 avgivit yttrande över förutnämnda grunder för anordnande och upprätthållande av kliniken såsom avdelning av akademiska sjukhuset.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Då fjolårets riksdag beslöt upprätta en psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala, skedde detta under den uttryckliga förutsättningen, att sådan omläggning av södra infartsvägen till Uppsala beslutades, att det för kliniken avsedda området ej av nämnda väg skildes från akademiska sjukhusets område, samt att Uppsala stad förbunde sig att hava fullbordad väg-omläggningen till dess kliniken vore färdig att tagas i bruk. Riksdagen uttalade tillika, att den nämnda vägfrågan borde före arbetenas påbörjande genom avtal så ordnas, att särskilda kostnader icke åsamkades statsverket.

Med hänsyn härtill har jag låtit mig angeläget vara att söka från staden uppnå bindande utfästelser i angivna avseenden. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava dessa strävanden endast delvis lett till resultat. Från Uppsala stad föreligger visserligen ett avtalsförslag, som innebär utfästelse från stadens sida att omlägga vägen enligt ett av två angivna alternativ, mot

vilka ur nu förevarande synpunkter inga befogade erinringar kunna göras. Emellertid föreligger icke ännu visshet, att frågan skall kunna lösas enligt nämnda alternativ. Förberedelserna hava icke fortskridit så långt, att man härutinnan kan bilda sig något fullt säkert omdöme. Och därtill kommer, att från stadens sida till utfästelsen knutits vissa förbehåll av delvis rätt obestämmd karaktär. Jag bortser härvid från kravet på att spårvägen under »ytterligare några år» skall få kvarligga i nuvarande sträckning. Därest sagda villkor, såsom synes hava varit avsett, innebär, att fristen skulle utlöpa år 1942, torde ingen allvarligare erinran däremot kunna framställas. Men staden har därjämte påfordrat, bland annat, att kronan utan vederlag skall avstå för vägomläggningen erforderlig mark samt att särskilt bidrag av automobilskattemedel skall tillförsäkras staden för vägomläggningen. Till dessa villkor synes mig slutlig ståndpunkt kunna tagas först då frågan om vägens sträckning i laga ordning prövats.

Till det nu sagda har jag vidare att foga den erinran, att riksdagen velat begränsa kostnadssumman för kliniken till 1,450,000 kronor, därvid »det förefallit riksdagen antagligt, att kostnaden för anslutning till akademiska sjukhusets economicentraler skulle kunna icke obetydligt reduceras». Den i dessa avseenden verkställda ytterligare utredningen har, såsom jag förut framhållit, givit negativt resultat. Kliniken med tillhörande personalbostäder kan icke utan en ur driftsynpunkt oekonomisk reduktion av vårdplatsernas antal uppföras för en kostnad understigande 1,457,000 kronor. Och vad anslutningsavgiften beträffar, har någon reduktion av densamma icke stått att utverka.

Under dessa omständigheter nödgas jag vidhålla min i fjol uttalade uppfattning, att för kliniken bör beräknas den av myndigheterna angivna kostnadssumman 1,597,000 kronor.

På grund av det läge, vari vägfrågan, enligt vad jag förut anfört, befinner sig, synes man tyvärr icke kunna ställa i utsikt, att byggnadsarbetena skola kunna påbörjas förrän tidigast under senare delen av nästa budgetår. Vid sådant förhållande torde det få anses tillfyllest att beräkna ett belopp av 275,000 kronor för ändamålet under budgetåret 1936/1937. Emellertid ligger det i sakens natur, att beräkningarna rörande såväl tidpunkten för byggnadsarbetenas påbörjande som medelsbehovet under föreliggande omständigheter måste bliva ganska osäkra. Enär avsikten är att såväl kliniken som de arbeten, jag i det följande går att föreslå vid Ulleråkers sjukhus, i likhet med andra större dylika byggnadsföretag, skola utföras i byggnadsstyrelsens egen regi, åsyftar jag att med stöd av det allmänna bemyndigande, som i sådant avseende plägat lämnas Kungl. Maj:t, hemställa om den jämkning i fördelningen av de för nämnda båda företag beräknade medlen, som ur praktisk synpunkt må befinnas påkallad.

Kungl. Maj:t har i överensstämmelse härmed räknat med 275,000 kronor för ifrågavarande byggnadsföretag under nästa budgetår.

Renovering av Ulleråkers sjukhus vid Uppsala.

Sedan Kungl. Maj:t den 25 juli 1930 bemyndigat *medicinalstyrelsen* att verkställa utredning angående renovering av Ulleråkers sjukhus vid Uppsala, har styrelsen med skrivelse den 12 februari 1935 framlagt förslag i ämnet, avseende en genomgående renovering av sjukhuset.

En redogörelse för ifrågavarande renoveringsförslag, som bland annat

skulle medföra en ökning av vårdplatsantalet vid sjukhuset med 141, återfinnes i propositionen å sid. 21—34.

I fråga om totalkostnaderna för renoveringen och dessas fördelning å olika byggnader åberopar medicinalstyrelsen följande sammanställning.

Byggnadens benämning	Byggnader	Värme	Vatten	Elektriska	Summa
	(enligt Rignér)	m. m. (enligt Theorell)	och avlopp m. m. (enligt Bergström)	anläggningar (enligt Elektriska provningsanstalten)	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Norra administrationsbyggnaden	52,500	1,900	11,400	3,000	68,800
Norra sjukhusets paviljong för män	609,900	179,000	113,400	29,000	931,300
Paviljongerna 1—5 för kvinnor	94,000	35,500	30,200	11,000	170,700
Paviljongen för oroliga kvinnor	207,000	34,000	18,800	4,200	264,000
Länspaviljongen	168,000	33,500	15,650	2,700	219,850
Södra administrationsbyggnaden	35,900	1,200	2,900	3,000	43,000
Södra sjukhusets A-paviljong för män	44,000	30,500	38,200	8,400	121,100
» » B- » »	70,000	40,700	40,700	18,400	169,800
» » C- » »	55,000	35,500	27,400	3,400	121,300
Södra sjukhusets A-paviljong för kvinnor	45,000	30,500	31,750	8,400	115,650
» » B- » »	70,000	40,700	33,800	21,100	165,600
» » C- » »	55,300	35,500	27,400	3,000	121,200
Bageri och tvätt	150,000	106,500	13,200	29,000	298,700
Gamla snickarverkstaden	39,000	9,300	5,050	1,400	54,750
Ny skötarbostad	59,000	7,000	6,100	4,200	76,300
Ny sköterskebostad	70,000	7,750	8,750	4,700	91,200
» »	70,000	7,750	8,750	4,700	91,200
» »	70,000	7,750	8,750	4,700	91,200
Ny översköterskebostad	67,000	7,250	7,350	4,700	86,300
Ny läkarbostad	89,000	9,000	5,850	3,500	107,350
Ny snickarverkstad	44,000	7,000	2,400	4,500	57,900
Nytt ångpannehus	268,000	428,000	6,850	7,000	709,850
Införande av w. c.-anläggning och värmeledningens anknytning till stora värmeledningssystemet i vissa av övriga byggnader vid sjukhuset samt anordnande av transformatorrum i pumphuset	12,250	21,200	26,150	1,000	60,600
Kolgård och kaj	55,000	50,000	—	2,000	107,000
Kulvertar och huvudledningar för värme, vatten och avlopp samt grävning för elektriska kablar	155,000	102,000	378,900	—	635,900
Planering kring nybyggnaderna	11,150	—	—	—	11,150
Grundvattenbrunn, reservoarer, pumpverk och filter för vattenledningsverket samt reningsverk för avloppsvatten	—	—	330,300	1,000	331,300
Maskinell utrustning för elektriska anläggningen, kabelledningar m. m.	—	—	—	250,000	250,000
Oförutsedda utgifter, ritningar, administration, kontroll m. m.	384,000	—	—	—	384,000
Summa kronor	3,050,000	1,269,000	1,200,000	438,000	5,957,000

På anmodan av departementschefen har *medicinalstyrelsen* sedermera med skrivelse den 31 oktober 1935 överlämnat förslag till en första etapp av renoveringen, avseende sjukhusets kraftcentral och vattenverk. Förslaget innebär i huvudsak följande.

1. Ny byggnad för panncentralen med tillhörande kolgård, kajplats och transportbana uppföres.

2. Den nya pannanläggningen utföres komplett med undantag av en panna, som enligt tidigare utredning skulle förflyttas från gamla södra panncentralen.

3. Den nya centralen anslutes med gångbar kulvert till befintlig panncentral för södra sjukhuset, vars uppvärmning därefter övertages av den nya centralen.

4. Vattenledning införes till nya panncentralen med anordning för avhärddning av vattnet, vilken anordning förlägges till gamla panncentralen för södra sjukhuset. Erforderliga vatten- och avloppsledningar inom panncentralen samt avloppsledningar från denna utföres.

5. Genom ledning för högtrycksånga — vilken ledning i varje fall är erforderlig — matas befintliga ångmotordrivna elektriska generatorer inom södra pannhuset från nya panncentralen och få sålunda under övergångstiden fortfarande tjänstgöra. Ny transformator uppsättes i nya centralen; erforderliga matarkablar etc. utföres liksom erforderlig elektrisk installation för pannhus och kolgård.

6. Vattenledningsverket är i starkt behov av ombyggnad och det ifrågasättes därför, att vattenledningsverket med tillhörande pumpar och elektriska installationer borde medtagas redan i första utbyggnadsstadiet.

Beträffande kostnaderna för de arbeten, som sålunda föreslås ingå i renoveringens första etapp, har upprättats följande sammanställning.

Ångpannehuset

<i>Byggnadskostnad</i>	Kronor	Kronor	Kronor
byggnadsstommen	268,000		
kolgård och kajplats	55,000		
planering kring byggnaden	5,000	328,000	
<i>Kostnad för värme m. m. (Theorell)</i>			
pannanläggning och värmecentral	380,000		
koltransportanläggning	50,000	430,000	
<i>Kostnad för vatten och avlopp (Bergström)</i>			
in- och utvändiga vatten- och avloppsledningar		30,000	
<i>Kostnad för elektriska anläggningar</i> (Elektriska provningsanstalten)			
maskinell utrustning i ångpannehuset	8,500		
ledningsinstallationer inom ångpannehus och kolgård samt kulvert	9,000		
matarkabel från ångpannehus till kolgård	2,000	19,500	807,500

Huvudkulvert med ledningar, avhärddningsanläggning för vatten och vissa elektriska kablar

<i>Byggnadskostnad</i>			
kulvertar och expansionskamrar	75,500		
anordnande av rum för avhärddningsanläggning...	10,000		
grävning och återfyllning för elektriska kablar...	1,500	87,000	
<i>Kostnad för värme m. m. (Theorell)</i>			
rörledningar i huvudkulverten till södra sjukhuset		57,000	
<i>Kostnad för vatten och avlopp (Bergström)</i>			
avhärddningsanläggningen		16,000	

	Kronor	Kronor
<i>Kostnad för elektriska anläggningar</i> (Elektriska provningsanstalten)		
3,000 volts kabel till södra sjukhuset	7,000	167,000
<i>Oförutsedda utgifter, ritningar, administration och kontroll</i> för byggnadsarbeten	27,000	
» elektriska anläggningen	4,500	31,500
	<u>Summa kronor</u>	<u>1,006,000</u>

Ombyggnader för vattenledningsverket

Byggnadskostnad

anordnande av transformatorrum inom pumpstationen ...	1,000	
<i>Kostnad för vatten och avlopp</i> (Bergström) pumpverk, ledningsarbeten m. m.	65,000	
<i>Kostnad för elektriska anläggningar</i> (Elektriska provningsanstalten)		
jordkabel m. m.	13,000	
<i>Oförutsett och diverse</i>	3,000	82,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>1,088,000</u>

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Den verkställda utredningen torde till fullo ådagalägga, att stora delar av Ulleråkers sjukhus uppvisa så avsevärda brister, att snara åtgärder för deras avhjälpande lära få anses allvarligt påkallade. Redan tidigare hava medel i detta syfte anvisats av riksdagen, ehuru desamma icke ansetts böra tagas i anspråk i avvaktan på mera omfattande åtgärders vidtagande. För egen del har jag vid besök å sjukhuset kunnat övertyga mig om, att lokalförhållandena och anordningarna i övrigt äro i åtskilliga hänseenden otidsenliga och särdeles otillfredsställande. De omfattande renoveringsarbeten, som ingå i den föreliggande planen, hava ock synts mig nödvändiga, för den händelse sjukhuset skall i fråga om yttre utrustning icke bliva alltför underlägset de nyare sjuksjukhusen. Planen torde sålunda i huvudsak få anses väl ägnad att läggas till grund för renoveringsåtgärderna. Emellertid framgick det tillika, att vissa av de förefintliga renoveringsbehoven göra sig gällande med väsentligt större styrka än andra. Och då de mest angelägna kraven, enligt min uppfattning, hänföra sig till nybyggnad för sjukhusets kraft- och värmecentral samt ombyggnad för vattenverket, har jag ansett det böra särskilt undersökas, huruvida icke dessa mycket trängande arbeten kunde komma till utförande såsom en första etapp vid renoveringen. På min anmodan har medicinalstyrelsen ur den större planen utbrutit arbetena i fråga och vad med dem äger omedelbart sammanhang.

Till en början synes mig alltså denna del av planen kunna upptagas till närmare prövning. Under dessa omständigheter har jag icke ansett mig böra taga slutlig ståndpunkt till byggnadsprogrammet i dess helhet i vidare mån än att jag är benägen förorda en renovering efter de allmänna linjer, som förslaget angiver, utan att därmed detsamma i detalj får vara bindande.

I avseende på de åtgärder, som ifrågasatts till omedelbart vidtagande i första hand, vill jag erinra, att behovet av en ny central för tillgodoseende av sjukhusets uppvärmning, såsom framgår av utredningen, är synnerligen trängande.

Sjukhusets uppvärmningsanordningar äro i sin helhet föråldrade och ur driftsynpunkt mycket oekonomiska. Även behovet av ombyggnad och utvidgning av vattenverket har länge gjort sig kännbart och förhållandena äro numera sådana, att dessa arbeten snarast möjligt böra komma till utförande. Vid förslaget utarbetande har hänsyn tagits därtill, att de driftekonomiska synpunkterna även under övergångstiden till den fullständigare renoveringens genomförande skola komma till sin rätt och att utbyggnaden redan i första stadiet skall kunna utnyttjas i största möjliga utsträckning. Jag tillstyrker, att detta förslag nu kommer till utförande.

Den föreliggande byggnadsplanen i övrigt, vars detaljer jag funnit mig icke nu böra upptaga till slutlig prövning, synes böra först i ett senare sammanhang underställas riksdagen. Emellertid har det framhållits vara till stor fördel för ett rationellt genomförande av renoveringen, om vid sidan av redan berörda byggnadsarbeten jämväl de föreslagna personalbostäderna kunde komma till utförande i första etappen. Det har sålunda upplysts, att arbetena med sjukhusbyggnadernas iståndsättande och modernisering icke låta sig utföra, förrän ersättningslokaler anskaffats för de personalbostäder, som i samband med renoveringen skola införlivas med vårdavdelningarna. De ifrågasvarande bostadshusen för skötare, sköterskor och översköterskor äro till antalet 5 och beräknas draga en kostnad av sammanlagt 436,200 kronor. Med hänsyn till det vitsordade starkt kännbara behovet av att den ogifta personalen beredes förbättrade bostadsförhållanden och då sagda arbeten utgöra en förutsättning för renoveringens genomförande, har jag icke ansett mig kunna underlåta att beräkna medel för även dessa byggnaders påbörjande under budgetåret 1936/1937. Mot planläggningen och de beräknade kostnaderna för bostadshusen ifråga har jag ingen väsentlig erinran att framställa.

Såsom jag redan framhållit, skulle de arbeten, beträffande vilka jag förordar, att beslut nu må fattas av riksdagen, draga en kostnad i runt tal av sammanlagt (1,088,000 + 436,200) 1,524,000 kronor. Emellertid har jag inhämtat, att de ifrågasvarande byggnadsarbetena icke torde hinna fullbordas under loppet av nästa budgetår, vadan endast en del av det nämnda beloppet då behöver disponeras. För budgetåret 1936/1937 lär ett belopp av 1,000,000 kronor vara tillräckligt, därvid jag dock hänvisar till vad jag i detta avseende anført i fråga om anslagsmedlens fördelning mellan psykiatriska kliniken och nu förevarande byggnadsföretag. Återstoden av kostnaderna skulle utgå under budgetåret 1937/1938.

Kungl. Maj:t har i enlighet härmed till ifrågasvarande ändamål under nästa budgetår beräknat 1,000,000 kronor.

Renovering av köks- och tvättbyggnaden vid Restads sjukhus vid Vänersborg.

Frågan har senast behandlats i propositionen nr 170/1934 s. 8—9, statsutskottets utlåtande nr 147/1934 s. 18 och riksdagens skrivelse nr 419/1934.

Den 30 juni 1933 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med ett i propositionen nr 156 till 1933 års riksdag förordat förslag dels uppföra ett bostadshus för personal vid Restads sjukhus vid Vänersborg, dels ock utföra vissa ändringsarbeten beträffande köks- och tvättbyggnaden vid sjukhuset, vilka beräknades draga en kostnad av högst 103,600 kronor.

För ändringsarbetenas utförande har Kungl. Maj:t ställt det för desamma beräknade beloppet till byggnadsstyrelsens förfogande.

Med skrivelse den 14 december 1935 har *medicinalstyrelsen* överlämnat nytt förslag till renovering av köks- och tvättbyggnaden vid sjukhuset.

Beträffande förslaget tillkomst och utformning redogöres i statsrådsprotokollet å sid. 41—43.

Kostnaderna för de föreslagna renoveringsarbetena beräknas enligt följande sammanställning:

	Kronor
Byggnadsarbeten, inklusive arbetsledning, oförutsett och diverse (enligt Carling 128,787 kronor, varifrån avgår för viss inredning, som upptages av Wersäll, samt för en del förenklingar i arbetets utförande ett belopp av 4,800 kronor)	123,987
Köksinredning, inklusive oförutsedda utgifter, besiktningar m. m. samt provisoriska anordningar för köksdriften under byggnadstiden (enligt Wersäll)	58,450
Värme-, vatten- och avloppsanläggning, ång- och kondensledningar för ångkokapparater samt maskintvättanläggning, inklusive arvoden för ritningar och kontroll (enligt Theorell)	79,000
Elektrisk anläggning, hissar och lokaltelefoner inom köksavdelningen, inklusive kostnad för program, kontroll och diverse (enligt Elektriska provningsanstalten)	47,000
Kylanläggning (maskinella anordningar)	18,000
Ritningar, administration och kontroll, cirka 10 procent av byggnads-kostnaden	12,763
	Summa kronor 339,200

Over förslaget har *byggnadsstyrelsen* yttrat sig samt därvid förklarat sig icke hava något att erinra beträffande förslaget.

Departementschefen har anfört följande.

Den numera förebragta utredningen angående renovering av sjukhusets köks- och tvättbyggnad synes giva vid handen, att en renovering icke bör begränsas till de år 1933 beslutade arbetena utan bör utsträckas att avse en fullständigare modernisering, varigenom köks- och tvättavdelningarna skulle kunna för en avsevärd tid framåt fungera på ett tillfredsställande sätt. Det av *medicinalstyrelsen* framlagda förslaget till en mer omfattande renovering, vilket av *byggnadsstyrelsen* lämnats utan erinran, anser jag mig böra tillstyrka. Kostnaderna för detta förslags genomförande beräknas till 339,200 kronor. Då emellertid för renovering av köks- och tvättbyggnaden tidigare beviljats ett belopp av 103,600 kronor, vilket i första hand bör tagas i anspråk, skulle för renoveringens utförande enligt föreliggande förslag behöva beviljas (339,200—103,600) 235,600 kronor. Av sistnämnda belopp torde för nästa budgetår beräknas 50,000 kronor.

Kungl. Maj:t har i enlighet härmed beräknat 50,000 kronor för nästa budgetår.

Utvidgning av vattenverket vid Restads sjukhus m. m.

I skrivelse den 14 december 1935 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för utvidgning av vattenverket vid Restads sjukhus m. m.

Styrelsen upplyser till en början, att befintliga två långsamfilter vid vatten-

verket på grund av ökad vattenåtgång och andra förhållanden måst ansträngas därefter, att det levererade vattnet icke varit hygieniskt fullgott. Av denna anledning hade sjukhusdirektionen i skrivelse den 15 oktober 1934 hos styrelsen gjort framställning om byggande av ytterligare ett filter.

Efter verkställd utredning hava kostnaderna för vattenverkets utvidgning och renovering, innefattande kostnader för ritningar, kontroll och diverse samt oförutsedda utgifter, beräknats sålunda.

	Kronor
Nytt dubbelfilter av armerad betong med överbyggnad av trä, invändiga rörledningar, ventiler, sand, singel, belysning m. m.	73,000
Rörledningar och ventiler utanför byggnaderna	6,000
Tre elektromotordrivna pumpverk, ett för uppfordring av råvatten och två för uppfordring av renvatten, med instrumentering, erforderliga rörledningar och elektriska ledningar, ventiler m. m.	16,000
Vattenståndvisare	2,000
Sandtvättningsapparat med tillhörande vatten- och avloppsledningar, ventiler m. m., plan av armerad betong för sandupplag	7,500
Utbyte av regleringsanordningar i filteranläggningen	5,500
	Summa kronor 110,000

Byggnadsstyrelsen har icke något att erinra beträffande vare sig förslaget eller den för detsamma genomförande beräknade kostnaden.

Departementschefen har anfört följande.

Den av medicinalstyrelsen förordade utvidgningen av vattenverket vid Restads sjukhus torde vara nödvändig och bör därför komma till utförande. De förbättrings- och kompletteringsarbeten, som styrelsen förordar till vidtagande i samband med utvidgningen, synas lämpligen böra samtidigt komma till stånd. Mot de framlagda kostnadsberäkningarna har jag icke något att erinra. För nästa budgetår torde för ändamålet beräknas 55,000 kronor.

I enlighet härmed har *Kungl. Maj:t* för nästa budgetår för arbetenas utförande beräknat ett belopp av 55,000 kronor.

Vatten- och avloppsledningsarbeten vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn.

I skrivelse den 14 december 1935 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om medel för utförande av vissa vatten- och avloppsledningsarbeten vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn.

Vad först angår vattenledningsarbetena, erinrar styrelsen, att styrelsen i skrivelse till *Kungl. Maj:t* den 13 februari 1933 angående plan för större renoveringsarbeten vid statens sinnessjukhus (propositionen nr 156/1933 s. 53—54) bland annat framhållit, att åtgärder för ökning av vattentillgången vid sjukhuset, framför allt för sjukhusets förseende med vattenklosetter, vore nödvändiga. Styrelsen hade därvid anfört, att ett användande i större utsträckning, än vad då skedde, av vatten från Väneren skulle kräva omfattande och dyrbara reningsanordningar. Grundvattnet i den ena av de vid sjukhuset befintliga borrhunnarna hade efter hand förändrats till sin beskaffenhet, så

att det icke vidare vore användbart, och vattentäkten från de två övriga borrhunnarna vore otillräcklig för det ökade behovet.

Kostnaderna för upprättande av ett reningsverk samt övriga erforderliga åtgärder hava beräknats sålunda.

	Kronor	Kronor
<i>Reningsverk för grundvattnet.</i>		
Luftningsrum, reaktionsbassäng och snabbfilter av armerad betong, omslutningsbyggnad av tegel	21,500	
Regleringsapparat, avstängningsventiler, invändiga rörledningar, filtersand, makadam till reaktionsbassängen, belysning m. m.	8,500	
Ett elektromotordrivet pumpverk för renvatten och ett för spolvatten, med instrumentering, elektriska ledningar, belysning, rörledningar och avstängningsventiler	3,500	
Utvändiga rörledningar för vatten och avlopp med avstängningsventiler, avloppsbrunnar m. m.	4,500	
Befintligt sandfilter ändrat till renvattenbehållare	3,000	41,000
<i>Nya renvattenpumpverk.</i>		
Två elektromotordrivna centrifugalpumpar för automatisk drift med tillhörande instrumentering, avstängningsventiler, rörledningar m. m.	—	8,000
<i>Ledningar m. m. för tillgodogörande av stadens vatten.</i>		
635 meter 200 mm vattenledning av asfalterat gjutjärnsrör från förbindelsen med stadens vattenledning, med avgrening till vattentornet och framdragen till ångpannehuset; tillhörande rördelar, avstängningsventiler, brandposter, schaktning, bergsprängning, återfyllning m. m.	42,800	
Kammare för vattenmätare med tillhörande rördelar och avstängningsventiler m. m.	3,200	46,000
<i>Ny reservoar och i samband därmed höjning av vattentornet.</i>		
Reservoar av armerad betong, rymd cirka 120 kbm, höjning av tornbyggnaden, rörledningar, avstängningsventiler, självstängande flottörventil m. m.	—	27,500
<i>Vattenståndsmätare.</i>		
Två vattenståndsmätare med givarapparater i vattentornet och renvattenbehållare samt visarapparater i maskinhuset med elektriska ledningar	—	3,500
	<u>Summa kronor</u>	<u>126,000</u>

I de beräknade kostnaderna ingå ritningar, kontroll, diverse och oförutsedda utgifter.

Även beträffande avloppsledningsarbetena erinrar medicinalstyrelsen till en början om skrivelsen den 13 februari 1933. Styrelsen hade i denna bland annat anfört, att vattenklosettanläggning vid sjukhuset måste förbindas med omfattande omläggning av yttre avloppsledningar och utdragande av huvudavloppet i Väneren till betydligt avstånd från stranden. Arbetet

borde företagas i samband med en omläggning av dispositionen av kvinnoavdelningens sjuklokaler, innebärande bland annat användandet av ett antal dåvarande personalrum för patienter. Denna omläggning kunde dock först ske sedan ett planlagt personalbostadshus vid sjukhuset blivit färdigt och taget i bruk. Sedan detta skett hösten 1935, hade, upplyser styrelsen, en utflyttning av viss inom sjukavdelningarna boende sjukvårdspersonal kunnat verkställas.

Kostnaderna för arbetenas utförande beräknas sålunda.

	Kronor	Kronor
<i>Slamreningsanläggning.</i>		
Sandsamlare och gallerbrunn med mekanisk rensningsanordning	16,800	
Två sammanbyggda slamavsättningsbassänger av armerad betong, nerschaktade i marken; tillhörande rörledningar m. m. samt överbyggnad av trä	58,500	
Ett elektromotordrivet centrifugalpumpverk med vertikal axel för uppföring av slamrenat avloppsvatten, instrumentering, elektriska ledningar, rörledningar, ventiler m. m. samt pumphus av tegel	13,500	
Ett elektromotordrivet pumpverk för uppföring av slam från slamavsättningsbassängerna, instrumentering, rörledningar och ventiler m. m. samt pumphus av tegel ..	11,000	
Rörledningar med tillhörande avstängningsventiler m. m. mellan gallerbrunnen, slamavsättningsbassängerna och pumpverken samt vattenledning	13,200	
Slamtorkningsplan	2,500	115,500
<i>Omläggning av avlopps nätet till skilda system för spillvatten och regnvatten.</i>		
60 meter 225 mm och 60 meter 150 mm avloppsrör av asfalterat gjutjärn, 615 meter 300 mm, 1,110 meter 225 mm och 1,500 meter 150 mm lergodsrör, med schaktning, spåntning, läggning, bergsprängning och återfyllning m. m.	191,000	
50 nedstigningsbrunnar, 7 inspektionsbrunnar och 30 spolbrunnar	41,500	
Omkoppling och ändring av befintliga ledningar, håltagningar och efterlagningar för ledningarnas dragande genom kulvertar m. m.	5,000	
Iordningställande av vägar och planteringar	8,000	
Utloppsledning i Varnumsviken av 200 meter 225 mm asfalterade och isolerade stålrör, upplagd på pålbockar; muddring och bankfyllning m. m.	32,000	277,500
		<u>Summa kronor 393,000</u>

I de beräknade kostnaderna ingå ritningar, kontroll, diverse och oförutsedda utgifter.

Byggnadsstyrelsen förklarar sig icke hava något att erinra beträffande vare sig de båda förslagen eller de för desammas genomförande beräknade kostnaderna.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Den föreliggande utredningen giver vid handen, att åtgärder för ordnande av sjukhusets vatten- och avloppsfråga äro synnerligen önskvärda och nu lämpligen böra vidtagas.

Medicinalstyrelsens förslag, att för tillgodoseende av sjukhusets vattenbehov avtal skall träffas med Kristinehamns stad angående leverans av vatten från stadens vattenledning, tillstyrker jag. Avtalet torde böra slutas i huvudsaklig enlighet med det upprättade förslaget. De föreslagna anordningarna för anslutning till stadens vattenledning samt förbättringarna beträffande sjukhusets vattenledningsanläggning vill jag förorda. Kostnaderna torde i överensstämmelse med den av byggnadsstyrelsen utan erinran lämnade beräkningen böra uppskattas till 126,000 kronor.

De föreslagna åtgärderna i fråga om avloppsanläggningen torde få anses till fullo motiverade. Såsom medicinalstyrelsen framhållit, utgöra de en förutsättning för inrättande av vattenklosetter. De äro dessutom påkallade för att avhjälpa rådande missförhållanden. Jag tillstyrker alltså, att de komma till utförande. Beräkningen av kostnaderna till 393,000 kronor, vilken icke föranlett erinran från byggnadsstyrelsen, anser jag mig böra godtaga.

För nästa budgetår torde för ifrågavarande vatten- och avloppsledningsarbeten böra beräknas 175,000 kronor.

Kungl. Maj:t har i enlighet härmed för nästa budgetår beräknat ett belopp av 175,000 kronor för arbetenas utförande.

Avloppsledningar vid Ryhovs sjukhus vid Jönköping.

I skrivelse den 30 december 1935 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om disponerande av besparade medel å de anslag, som anvisats för Ryhovs sjukhus i Jönköping, till utförande av vissa avloppsledningar vid sjukhuset.

Kostnaderna för de föreslagna och därmed sammanhörande arbetena beräknar styrelsen uppgå till omkring 40,000 kronor. Av de för byggnadsföretaget anvisade anslagsmedlen återstode odisponerat, upplyser styrelsen, ett belopp av omkring 579,000 kronor, vartill komme vissa hyres- och arrendemedel. Ifrågavarande kostnad av 40,000 kronor kunde alltså bestridas av för byggnadsföretaget anvisade medel.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att *Kungl. Maj:t* måtte bemyndiga styrelsen att av de medel, som ställts till förfogande för iordningställande av Ryhovs sjukhus i Jönköping, använda ett belopp av högst 40,000 kronor för utförande av ledningar och uppfordringsanordning för spillvatten från sju bostadshus vid sjukhuset till huvudavloppsledningen från sjukhuset till Jönköpings stads kloaksystem.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig till alla delar instämma i byggnadsstyrelsens framställning.

Departementschefen har funnit byggnadsstyrelsens hemställan förtjänt att vinna beaktande. Därest riksdagen ej har något att erinra däremot, hade departementschefen för avsikt att tillstyrka, att *Kungl. Maj:t* bemyndigade styrelsen att av de medel, som ställts till styrelsens förfogande för anordnande av Ryhovs sjukhus, använda högst 40,000 kronor för de ifrågavarande avloppsledningsarbetena.

Sammanfattning.

I enlighet med vad departementschefen anfört skulle för nästa budgetår medel behöva anvisas till arbeten vid följande anstalter med här angivna belopp.

	Kronor
S:t Olofs sjukhus.....	411,000
S:t Sigfrids »	450,000
Vipeholms »	270,000
Salberga »	97,000
S:t Lars »	60,000
Psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala	275,000
Ulleråkers sjukhus	1,000,000
Restads sjukhus:	
a) renovering av köks- och tvättbyggnaden	50,000
b) utvidgning av vattenverket m. m.	55,000
Mariebergs sjukhus	175,000
	Summa kronor 2,843,000

Nämnda belopp av 2,843,000 kronor skulle utgå från ett under utgifter för kapitalökning, statens allmänna fastighetsfond, anvisat reservationsanslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Med avseende å fördelningen av medlen under anslaget har nämnts, att den angivna beräkningen självfallet icke avser att vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas lämpligt, har enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för ett visst ändamål ansetts kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages i de anvisade medlen för ett annat ändamål.

Utskottet.

Vid 1935 års riksdag beslöts att upprätta en *psykiatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för en beräknad kostnad av högst 1,450,000 kronor. Den av Kungl. Maj:t framlagda kostnadsberäkningen slutade visserligen å 1,597,000 kronor, inberäknat 140,000 kronor för klinikens anslutning till akademiska sjukhusets economicentraler, men riksdagen ansåg, att kostnaderna borde kunna nedbringas till förstnämnda belopp.

Med anledning av riksdagens uttalande har förnyad utredning ägt rum. Det har därvid visat sig, att kliniken med tillhörande personalbostäder icke kan utan en ur driftsynpunkt oekonomisk reduktion av vårdplatsernas antal uppföras för en kostnad understigande 1,457,000 kronor. Då någon nedsättning av anslutningsavgiften till akademiska sjukhusets economicentraler ej heller stått att utverka, har departementschefen ansett sig böra vidhålla den av Kungl. Maj:t i fjol angivna kostnadssumman av 1,597,000 kronor.

Vid nämnda förhållanden anser utskottet någon mera betydande sänkning av de ursprungligen beräknade kostnaderna icke vara att förvänta. Utskottet

förutsätter dock, att all den sparsamhet iakttages, som utan eftersättande av berättigade krav är möjlig.

Fjolårets riksdag förutsatte, att sådan omläggning av södra infartsvägen till Uppsala beslutades, att det för kliniken avsedda området ej av nämnda väg skildes från akademiska sjukhusets område samt att Uppsala stad förbunde sig att hava fullbordat vägomläggningen till dess kliniken vore färdig att tagas i bruk. Riksdagen uttalade tillika, att vägfrågan borde före arbetenas påbörjande genom avtal så ordnas, att särskilda kostnader icke åsamkades statsverket.

På grund av det läge, vari detta spörsmål befinner sig, har departementschefen räknat med att byggnadsarbetena skulle kunna påbörjas tidigast under senare delen av nästa budgetår.

Utskottet, som finner det beklagligt, att vägfrågan ännu icke kunnat lösas, vill giva uttryck åt den förhoppningen, att slutligt avtal med Uppsala stad i enlighet med riksdagens uttalande snarast möjligt må komma till stånd.

Mot den för nästa budgetår ifrågasatta medelsanvisningen har utskottet icke något att erinra.

Vid *Ulleråkers sjukhus vid Uppsala* har såsom en första etapp föreslagits dels nybyggnad för sjukhusets kraft- och värmecentral samt ombyggnad för vattenverket för en beräknad kostnad av 1,088,000 kronor, dels ock uppförande av fem bostadshus för skötare, sköterskor och översköterskor för en kostnad av 436,200 kronor. Den sammanlagda kostnadssumman har avrundats till 1,524,000 kronor.

Vid besök å sjukhuset har utskottet haft tillfälle att taga del av de lokala förhållandena samt å ort och ställe studera vissa detaljer i de framlagda förslagen. Utskottet har därvid bibragts den uppfattningen, att de nu ifrågasatta byggnadsarbetena böra komma till utförande. De verkställda kostnadsberäkningarna hava ej heller givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang påkalla uppmärksamhet för angelägenheten av att större renoveringsarbeten icke komma att fördröja genomförandet av den ursprungliga planen för utbyggnad av den statliga sinnessjukvården.

Departementschefen har vidare redogjort för utarbetat förslag till omfattande renoveringsarbeten vid sjukhuset. Till byggnadsprogrammet i denna del har departementschefen emellertid ansett sig icke böra taga slutlig ståndpunkt. Ej heller utskottet anser sig i frågans nuvarande läge böra taga ställning till detta renoveringsförslag. Utskottet har dock icke kunnat undgå att göra den reflexionen, att undersökas borde, huruvida icke nödig utvidgning av sjukhuset bör ske genom påbyggnad av befintliga och därtill lämpade byggnader.

De beräknade kostnaderna för *renovering av köks- och tvättbyggnaden vid Restads sjukhus vid Vänersborg* uppgå till betydande belopp. Medan kostnaderna för de ändringsarbeten beträffande ifrågavarande byggnad, som beslötas vid 1933 års riksdag men i avvaktan på färdigställandet av då beslutade

bostadshus för personal ännu icke kunnat påbörjas, uppgingo till 103,600 kronor, skulle de nu föreslagna renoveringsarbetena draga en kostnad av 339,200 kronor. Med hänsyn till den tidigare medelsanvisningen skulle sålunda erfordras ytterligare (339,200 — 103,600) 235,600 kronor. Såsom skäl för kostnadsökningen har angivits, att det senare förslaget avser en fullständigare modernisering, varigenom köks- och tvättavdelningarna skulle kunna för en avsevärd tid framåt fungera på ett tillfredsställande sätt.

Enligt utskottets uppfattning torde icke vara uteslutet att nedbringa kostnaderna för ifrågavarande modernisering. Utskottet, som icke velat motsätta sig förslagets genomförande i dess utvidgade form, förutsätter emellertid, att åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån begränsa kostnaderna.

Motionsvis har yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande möjligheten av att till *Västra Marks sjukhus vid Örebro* förlägga en *paviljong för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnokön*, avsedd för 150 vårdbehövande.

I likhet med motionärerna anser utskottet, att vid planläggningen av vårdbehovets ordnande för det klientel, varom här är fråga, bör tagas under förnyat övervägande, huruvida icke en paviljong bör förläggas till *Västra Marks sjukhus*. Då utskottet emellertid är förvissat om att Kungl. Maj:t icke lämnar denna möjlighet obeaktad, torde särskild skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t icke vara erforderlig.

Kungl. Maj:ts övriga här ovan av utskottet ej särskilt omförmälda förslag liksom den av departementschefen förordade dispositionen av viss del av reservation å anslag till *Ryhovs sjukhus vid Jönköping* föranleda ej någon erinran från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I:o att riksdagen må

a) besluta, att vid *Ulleråkers sjukhus vid Uppsala* skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1,524,000 kronor;

b) besluta, att vid *Restads sjukhus vid Vänersborg* skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras renoveringsarbeten för en beräknad kostnad av högst 339,200 kronor;

c) besluta, att vid sistnämnda sjukhus skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras arbeten för utvidgning av vattenverket m. m. för en beräknad kostnad av högst 110,000 kronor;

d) besluta, att vid *Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn* skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras vissa vattenledningsarbeten för en beräknad kostnad av högst 126,000 kronor;

e) besluta, att vid sistnämnda sjukhus skola i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag utföras vissa avloppsledningsarbeten för en beräknad kostnad av högst 393,000 kronor samt

f) bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond» till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 2,843,000 kronor;

II:o) att motionerna I: 88 och II: 315 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Beträffande sättet för täckande av ifrågavarande anslag kommer utskottet att senare yttra sig.

Stockholm den 28 maj 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Bergström*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Sandén*, *Tham*, *Magnusson* och *Bäcklund*, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson*, *Strindlund*, *Jeppsson*, *Svensson* i Grönvik, *Ward*, *Holmdahl*, *Norling*, *Isacsson*, *Aronson*, *Olsson* i Staxäng och *Persson* i Tidaholm.

Reservation

av herr *Magnusson* i Kalmar.
